

**Безпека бою (командирам
підрозділів,
військовослужбовцям)**

Ця військова навчально-методична публікація розроблений робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України спільно з Головним управління підготовки ЗС України та погоджено з заінтересованими органами військового управління ЗС України, структурними підрозділами Генерального штабу ЗС України.

Посібник передбачений для застосування командирами підрозділів тактичного рівнів, як додатковий методичний матеріал з підготовки військових частин (підрозділів, військовослужбовців) родів військ (спеціальних військ) Збройних Сил України.

БЕЗПЕКА БОЮ

КОМАНДИРАМ ПІДРОЗДІЛІВ,
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2024

УДК 355.421

Б 40

Безпека бою (командирам підрозділів, військовослужбовцям). Методичний посібник. — Київ: «Центр учбової літератури», 2024. — 214 с.

ISBN 978-611-01-3116-2

Ця військова навчально-методична публікація розроблений робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України спільно з Головним управлінням підготовки ЗС України та погоджено з заінтересованими органами військового управління ЗС України, структурними підрозділами Генерального штабу ЗС України.

Посібник передбачений для застосування командирами підрозділів тактичного рівнів, як додатковий методичний матеріал з підготовки військових частин (підрозділів, військовослужбовців) родів військ (спеціальних військ) Збройних Сил України.

ISBN 978-611-01-3116-2

ЗМІСТ

	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	10
1.1	Безпека бою	10
1.1.1	Введення противника в оману	10
1.1.2	Приховування діяльності	12
1.1.3.	Захист від технічних засобів розвідки та ураження противника	18
1.1.3.1	Способи, та порядок захисту від лазерних приладів противника	19
1.1.3.2	Інструкція по наданню першої допомоги при пошкодженні органу зору і шкірних покривів лазерним випромінюванням	22
1.2	Досвід введення противника в оману в історичних (сучасних) військових (локальних) конфліктах	24
2	РЕКОМЕНДАЦІЇ З БЕЗПЕКИ БОЮ	30
2.1	Загальні положення	30
2.1.1	Під час підготовки до бою	31
2.1.1.1	Під час усвідомлення завдання	31
2.1.1.2	Під час проведення розрахунку часу	32
2.1.1.3	Під час орієнтування своїх заступників і командирів підрозділів щодо отриманого завдання та віддання вказівок щодо підготовки до майбутніх дій	34
2.1.1.4	Під час оцінки обстановки	36
2.1.1.5	Під час визначення замислу	41
2.1.1.6	Під час постановки завдання	46
2.1.1.7	Під час проведення рекогносцировки	48
2.1.1.8	Під час організації взаємодії	50
2.1.1.9	Під час організації управління	52
2.1.1.10	Під час організації всебічного забезпечення	54
2.1.2	Під час підготовки штабу та підрозділів до бою	55
2.1.3	Під час підготовки району бойових дій (маршруту руху)	57
2.1.4	Під час практичної роботи командира та його заступників у підрозділах (контроль готовності підрозділів до бою)	59
2.2	Пересування підрозділів	61
2.2.1	Здійснення маршу	62
2.2.2	Здійснення перевезення	64
2.3	Розташування на місці	66
2.4	Ведення оборони	70
2.4.1	Ведення позиційної оборони	70
2.4.2	Ведення маневреної оборони	74
2.5	Ведення наступу	76
2.5.1	Ведення наступу з ходу	76
2.5.2	Ведення наступу з безпосереднього зіткнення з противником	79

2.5.3	Форсування водних перешкод	81
2.6	Ведення рейдових дій	85
2.7	Ведення десантно-штурмових дій	87
3	БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ТА ВЕДЕННЯ БОЮ (ПЕРЕСУВАННЯ)	89
3.1	Механізовані	89
3.2	Танкові	96
3.3	Артилерійські	99
3.4	Протиповітряної оборони	101
3.5	Авіація	103
3.6	Радіотехнічні війська	106
3.7	Десантно-штурмові війська	110
3.8	Спеціального призначення	113
3.9	Розвідувальні	114
3.10	Інженерні	117
3.11	РХБз	121
3.12	Зв'язку	130
3.13	РЕБ	132
3.14	Матеріально-технічного забезпечення	133
3.15	Медичного забезпечення	136
4	ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАННЯ ЗАСОБАМИ МАСКУВАННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК	137
4.1	Особливості користування засобами маскування для захисту військ за досвідом АТО	137
4.2	Досвід застосування засобів маскування для захисту військ під час навчань	141
Додатки:		
1	Нормативи щодо виконання робіт з маскування та захисту військ	144
2	Норми використання засобів маскування та захисту військ	146
3	Розрахунки використання засобів постановки АЗ щодо маскування та захисту військ	151
4	Потреби в силах та засобах для виконання заходів тактичного та оперативного маскування	155
5	ТТХ засобів світлового забезпечення	157
6	ТТХ приладів нічного бачення, екшен-камер, тепловізорів, наземної сигнальної апаратури	162
7	Перелік відстаней, на яких виявляються джерела світла неозброєним оком вночі, та на яких відстанях чутні звуки вночі на відкритій місцевості	183
8	ТТХ засобів спостереження та розвідки противника	185
9	ТТХ сучасних тактичних лазерів (лазерних прицілів), які знаходяться на озброєнні сухопутних військ Російської федерації	208
10	ТТХ засобів індивідуального захисту від лазерного випромінювання	212
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	213

ВСТУП

Методичний посібник розроблений у відповідності з вимогами статутів, настанов, директив на основі практичного досвіду застосування частин (підрозділів) Збройних Сил України в Операції об'єднаних сил (раніше антитерористичній операції на території Луганської та Донецької областей (далі – ООС (АТО)).

У цьому Методичному посібнику викладено основні положення щодо виконання заходів **безпеки бою**(*введення противника в оману, прихована діяльність наших військ, захист від технічних засобів розвідки і засобів ураження противника*) під час планування (організації) та ведення бою командиром військової частини (підрозділу) за досвідом ведення бойових дій в історичних (сучасних) військових (локальних) конфліктах та в зоні ООС (АТО). Також надано довідковий матеріал для проведення необхідних розрахунків для виконання заходів безпеки бою.

Цей Методичний посібник призначено для командирів військових частин (підрозділів), військовослужбовців і має за мету надати їм методичну допомогу в організації та практичній реалізації заходів **безпеки бою**(*введення противника в оману, прихована діяльність наших військ, захист від технічних засобів розвідки і засобів ураження противника*) у ході ведення бойових дій.

Положення та рекомендації, що викладені в посібнику, необхідно застосовувати творчо, в залежності від конкретних умов та тактики дій противника. Зміст посібника не дає вичерпних рекомендацій на всі випадки, тому командири під час виконання заходів безпеки бою повинні керуватися статутами Збройних Сил України, настановами, керівництвами й іншими навчально-методичними посібниками.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 21.06.2016 № 07 “Про затвердження Тимчасової настанови із забезпечення безпеки застосування військ (сил) Збройних Силах України”

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АТО	Антитерористична операція
АГС	Автоматичний гранатомет станковий
АСТ	Артилерійська стереотруба
АА	Армійська авіація
АДД	Аеродромні ділянки доріг
БТ	Базовий табір
БД	Бойові дії
БМП	Бойова машина піхоти
БТР	Бронетранспортер
ББМ	Броньовані бойові машини
БМ	Бойові машини
БТГр	Батальйонна тактична група
БПЛА	Безпілотний літальний апарат
БНС	Багатонаціональні сили
ВУП	Вогневе ураження противника
ВОП	Взводний опорний пункт
ВСТ	Велика стереотруба
ВМК	Відбивач металевий кутовий
ГПЗ	Головна похідна застава
ГД	Головний дозор
ГБУ	Група бойового управління
ДРГ	Диверсійно-розвідувальна група
Двід	Дозорне відділення
ДТП	Дорожньо-транспортна пригода
ДВТ	Довготривала вогнева точка
ЗМУ	Засоби масового ураження
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗІП	Запасні інструменти та приладдя
ЗПН	Засоби повітряного нападу
ЗРВ	Зенітні ракетні війська
ЗНШ	Заступник начальника штабу
ІРД	Інженерний розвідувальний дозор
ІСП	Інженерний спостережний пост
ІПП	Індивідуально - перев'язочний пакет
ІПсО	Інформаційні - психологічні операції
ІА	Індивідуальна аптечка
КСП	Командно-спостережний пункт

1	2
КПП	Контрольно-перепускний пункт
КП	Командний пункт
ЛА	Літальні апарати
МТЗ	Матеріально-технічні засоби
МБЛ	Малий батарейний ліхтарик
МВЗ	Мінно-вибухові загородження
МПБ	Медичний пункт батальйону
МСП	Мобільні спостережні пости
МПП	Медичний пункт полку
МПБ	Медичний пункт батальйону
МП	Медичний пункт (пост)
МРБр	Медична рота бригади
мб	Механізований батальйон
ООС	Операції об'єднаних сил
ОВТ	Озброєння і військова техніка
ОНБ	Окуляри нічного бачення
ОР	Охолоджуюча рідина
ОПД	Об'єкти протидії
НЗФ	Незаконне збройне формування
НЛЦ	Низько-летючі цілі
НРВіА	Начальник ракетних військ і артилерії
НРВіС	Начальники родів військ і служб
ПАН	Передовий авіаційний навідник
ПММ	Пально-мастильні матеріали
ПНА	Пункт наведення авіації
ПНБ	Прилад нічного бачення
ПКП	Передовий командний пункт
ППУ	Передовий пункт управління
ППО	Протиповітряна оборона
ПТКР	Протитанкова керована ракета
ПЗРК	Переносний зенітно-ракетний комплекс
Поc	Пости освітлення
ПcО	Психологічні операції
ПД ТР	Протидія технічним розвідкам
РАО	Ракетно-артилерійське озброєння
РПГ	Ручний протитанковий гранатомет
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РХБр	Радіаційна, хімічна, біологічна розвідка
РПГ р	Розвідувально-пошукові групи
РОУП	Реактивний освітлювальний патрон удосконалений
РдЗ	Рейдові загони

1	2
РОП	Ротний опорний пункт
РТГр	Ротна тактична група
РД	Рейдові дії (розвідувальний дозор)
РЗ	Розвідувальний загін
РГ	Розвідувальна група
РТВ	Радіотехнічні війська
РЕЗ	Радіоелектронні засоби
САБ	Світова авіаційна бомба
САУ	Самохідні артилерійські установки
СП	Спостережний пост
СМП	Світло - маскувальний пристрій
СМК	Світломаскувальні комплекти
СПІ	Спеціального призначення
ТТХ	Тактико-технічні характеристики
ТЗК	Труба зенітна командирська
тб	Танковий батальйон
ЦРУ	Центральне розвідувальне управління

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Безпека бою

Невід'ємною складовою будь-якої операції (бойових дій) є планування та проведення заходів щодо **створення системи безпеки** застосування військ (сил).

Заходи щодо **створення системи безпеки бою** організуються з метою забезпечення, з одного боку, **раптовості дій** своїх військ (сил) по відношенню до противника та **забезпечення живучості** своїх військ (сил) від засобів ураження противника з іншого боку.

Створення системи безпеки застосування військ (сил) полягає у використанні взаємопов'язаних між собою заходів **введення противника в оману, приховування діяльності своїх військ (сил), захисту від технічних засобів розвідки ураження противника**, що дозволить нав'язати противнику хибну уяву про плани і наміри командування стосовно стану, положення, імовірного характеру дій наших військ та змусить його (противника) діяти на шкоду своїм задумам (планам), що, в свою чергу, забезпечить успішне виконання визначених бойових завдань нашими військами.

1.1.1. Введення противника в оману

Введення противника в оману є складовою (елементом) системи безпеки застосування військ (сил) і полягає у виконанні певного комплексу заходів своїми військами (силами) з метою примусити противника зробити такі висновки і прийняти відповідно до своїх висновків таке рішення, що гарантовано забезпечить успішне виконання визначеного замислу (і рішення в цілому) наших військ (сил). Введення противника в оману організується і здійснюється з метою дезорієнтації противника відносно складу, положення, стану угруповань наших військ (сил), істинних намірів, характеру та замислу майбутніх (своїх) дій, рівня навченості і морально - психологічного стану військовослужбовців.

Основними способами введення противника в оману є: *дезінформація, демонстративні дії та імітація*.

Деінформація полягає в поширенні (хибно) викривленої інформації про склад, стан та положення своїх військ (сил), характер і способи дій, плани і наміри командування, призначення і стан озброєння, військової техніки і об'єктів, рівня навченості, їх забезпечення і морально - психологічного стану військовослужбовців.

За досвідом АТО: В результаті висвітлення в мережі Інтернет та місцевому телебаченні запису інтерв'ю військовослужбовця з Донецького аеропорту після ротації, в якому він скаржився на втому, недостатню чисельність особового складу та ОБТ, нездорові стосунки в колективі, бойовики скориставшись отриманою інформацією, перейшли у наступ та потрапили у добре підготовлений «кіборгами» вогневий мішок, в якому отримали значні втрати в особовому складі та ОБТ.

Демонстративні дії полягають у здійсненні навмисного показу противнику завчасно спланованих хибних дій своїх військ (сил) на визначених напрямках (у районах, місцях) спеціально виділеними силами і засобами для відвернення його уваги від дійсних напрямків зосередження зусиль (напрямку головного удару) наших війська спонукати противника застосовувати свої сили і засоби у вигідних для наших військ напрямках (районах, місцях) і у вигідний для наших військ спосіб метою створення необхідної переваги нашими військамиу співвідношенні сил і засобів, досягнення можливостей для здійснення вигідного маневру нашими силами та засобами у фланг і тил противнику, нанесення такого ефективного вогневого ураження силам і засобам противника, що гарантовано забезпечить успішне виконання визначеного бойового завдання нашим військам.

За досвідом АТО: З настанням темряви по скритим маршрутам в район ЖДАНІВКИ висунулись танк і БМД-2, які здійснили декілька маневрів по місту, створюючи уяву про проходження через місто колони техніки, вийшли на південну околицю ЖДАНІВКИ та на максимальній швидкості по невисвітленому маршруту повертались в район розташування підрозділів. В цей час по дорозі ЖДАНІВКА-КОМУНАРСЬК противник здійснив залп з РСЗВ типу БМ-21. В ефірі по засобам транкінгового зв'язку пролунала інформація про ураження колони, що йшла на посилення та підбиття 3-х одиниць 2С9 і танку. Після чого противник здійснив це один залп. Від кожного залпу в ефірі йшла інформація про накриття колони та понесення значних втрат, а противник продовжував весті вогонь (7 пакетів ракет були випущені по пустому місцю і викрито 4 позиції БМ-21). В результаті вогнем 2С9 та сабатр Д-30 у відповідь 4 БМ-21 «Град» противника були знищені. Про дану "гру з противником" знали обмежена кількість особового складу, та коли в ефірі розпочалася "панічна акторська гра" навіть серед командирів підрозділів склалося враження, що це насправді, а поклики представників медицини про надання допомоги пораним взагалі ввели в істеричну паніку командира медичної роти.

Імітація полягає: у штучному відтворенні відповідних демаскуючих ознак, що властиві реальній діяльності військ (сил) і об'єктів; у виконанні заходів зобладнання хибних ПУ, районів (позицій, рубежів, аеродромів переправ, споруд, маршрутів висування військ, бойових засобів тощо) і їх заняття визначеними силами і засобами з хибним, показовим відтворенням елементів відповідної функціональної діяльності, що притаманна кожному із визначених об'єктів (із використанням макетів озброєння і військової техніки, імітаторів, цілей-пасток, інших технічних засобів (Рис. 1).

За досвідом АТО: прикладом введення в оману противника є приклад обстрілу бойовиками хибної цілі – батареї Д-30 під СТАРОБЕШЕВО (Рис. 1). З наступом темряви противник, використовуючи данні БПЛА, розпочав вогневе ураження хибної цілі, використовуючи 120-мм міномети, 122-мм та 152-мм гаубиці. Вогонь артилерії коректувався в реальному часі за допомогою трьох БПЛА. Одночасно з цим, розвідувальні підрозділи викрили місцезнаходження вогневих позицій артилерії противника. Вогнем батареї 2С1 (6 од.) виявлені вогневі позиції противника були знищені.

Рисунок 1 – хибна позиція батареї “Д-30”.

Заходи введення противника в оману проводяться безперервно, активно, комплексно. Вони повинні відрізнятися різноманітністю та переконливістю.

Погіршення видимості вночі та в інших складних метеоумовах впливає як на дії підрозділів, що обороняються, так і тих, хто наступає. Погана видимість ускладнює орієнтування на місцевості і в бойовій обстановці, обмежує можливість виявлення цілей, ускладнює дотримання напряму руху і взаємодії підрозділів, обмежує маневр військ. Наразі, якщо добре вивчити специфічні особливості нічного бою або бою в складних метеоумовах, то несприятливий вплив темряви (мряка, туманність, снігопад, тощо) значно зменшиться, ніч (складні метеоумови) зробиться надійним і вірним помічником щодо виконання **заходів у системі безпеки бою** (в тому разі, що стосується **введення противника в оману**).

Підрозділи, що наступають вночі (в складних метеоумовах), можна **ввести в оману** відносно дійсного угруповання військ, що обороняються. Оборонний бій може вести менша частка сил і засобів, тоді як більша частка основних сил може бути задіяна для маневру на інших ділянках оборони відповідно рішенням командира. Вночі (в складних метеоумовах), **ввівши противника в оману**, можна незначними силами затримати його просування, і таким чином, виграти час на підготовку до денних бойових дій або переходу до контратаки. Якщо дрібним групам сторони, що обороняється, пощастить проникнути в тил або на фланги противника, що наступає, вони можуть викликати там паніку, уповільнити темп його просування і відволікти на себе частку сил.

Для **введення противника в оману і приховання своєї системи** розташування приладів нічного бачення та освітлення місцевості в обороні виставляються хибні вогневі точки, що імітують інфрачервоні прожектори, створюються кочуючі освітлювальні пости тощо.

1.1.2. Приховування діяльності

Приховування діяльності військ (сил) є складовою (елементом) системи безпекою і характеризується комплексом визначених заходів, що організуються та здійснюються з метою **підвищення живучості військ** та, у поєднанні із заходами по **введенню противника в оману**, шляхом **приховування від противника інформації** (розташування ПУ, елементів бойового порядку, стану бойової готовності та боєздатності сил і засобів, дій підрозділів і тактико-технічних характеристик комплексу озброєння тощо) стосовно істинних намірів, характеру та замислу своїх дій та постійним проведенням відповідних заходів, спрямованих на попередження **виключення (унеможливлення) несанкціонованого витоку інформації**, що складає державну та військову таємницю, **усунення або ослаблення демаскуючих ознак** усіх видів діяльності військових частин (підрозділів) як в мирний час, так і на особливий період, **досягти раптовості і ефективності** дій наших військ (сил).

За досвідом АТО: Приховування діяльності військ (сил) здійснюється за будь-яких умов обстановки в усіх видах їх бойової діяльності постійно, без очікування додаткових вказівок старшого командира (начальника).

Способами досягнення мети **приховування діяльності** військ (сил) є: *маскування військ (сил) та об'єктів, протидія технічним засобам розвідки противника, захист інформації (Рис. 2).*

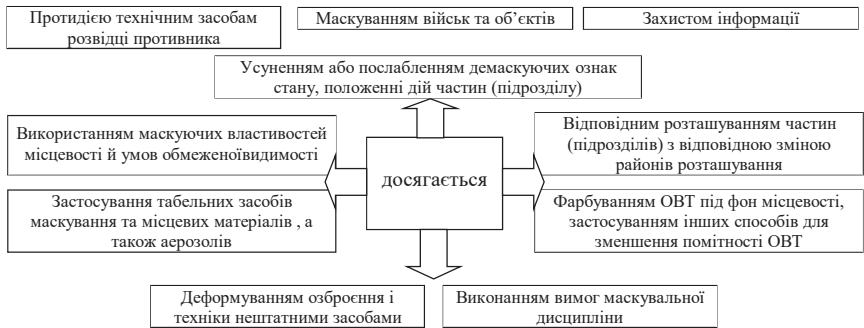

Рисунок 2 – способи досягнення прихованості діяльності військ (сил).

Маскування військ (сил) та об'єктів полягає в усуненні або послабленні демаскувальних ознак стану, положення та діяльності угруповань військ (сил), об'єктів, ОБТ.

Маскування проводиться військовими частинами (підрозділами) під час підготовки та ведення бойових дій, при виконанні спеціальних завдань, при підготовці та проведенні навчань з військами, а також при несенні бойового чергування.

За досвідом АТО: Організація маскування військ (сил) та об'єктів включає: планування заходів щодо маскування; постановка завдань виконавцям; підготовка виділених сил та засобів до виконання поставлених завдань; організація взаємодії щодо маскування; організація та здійснення контролю за підготовкою та проведенням заходів щодо маскування.

Весь комплекс заходів, які забезпечують виконання **завдань маскування військ (сил) та об'єктів**, поділяється на **організаційні та інженерно-технічні заходи**.

До **організаційних заходів** відносяться заходи які наведені в **таблиці 1**.

Таблиця 1

Організаційні заходи які забезпечують виконання завдань маскування військ (сил) та об'єктів

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Організаційні заходи маскування військ (сил) та об'єктів
Організація маскування військ (сил) та об'єктів	планування маскувальних заходів
	оповіщення військ про дії БПЛА та розвідки противника
	визначення порядку охорони і оборони позицій, КП (ПУ) та інших важливих об'єктів
	використанням природних маскувальних властивостей місцевості при виборі районів розташування та позицій. Періодична зміна позицій і районів розташування військ
	використання маскувальних властивостей місцевості, темного часу доби та інших умов обмеженої видимості для здійснення пересування (зміни вогневої позиції) військ
	дотримання особовим складом військової таємниці, вимог прихованого управління військами, маскувальної дисципліни
	проведенням заходів по радіо і радіолокаційному масуванню
показом хибних позицій (ЗРВ, РТВ, аеродромів, ПУ, вузлів зв'язку, інших об'єктів, тощо), районів розташування підрозділів та імітацією їх життєдіяльності	

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Організаційні заходи маскування військ (сил) та об'єктів
	дотриманням особовим складом дисципліни маскування і виконання вимог маскування при роботі на бойовій техніці
	систематичний контроль якості і оцінка ефективності маскувальних заходів

Виконання *інженерно-технічних заходів* досягається за допомогою заходів які наведені в **таблиці 2**.

Таблиця 2

Інженерно-технічні заходи які забезпечують виконання завдання маскування військ (сил) та об'єктів

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Інженерно-технічні заходи маскування військ (сил) та об'єктів
Організація маскування військ (сил) та об'єктів	використання інженерно-технічних прийомів маскування використанням технічних прийомів маскування, основаних на застосуванні табельних засобів маскування та імітації, виробів і матеріалів промислового виготовлення (макетів озброєння і військової техніки), а також з підручних матеріалів застосування інженерної техніки і механізмів

При проведенні організаційних заходів та використанні інженерно-технічних прийомів *необхідно керуватися принципами, які висуваються до маскування*. Найбільш важливими з них є: *активність, різноманітність, переконливість, безперервність, комплексність*. Більш детально принципи розкриті в **таблиці 3**.

Таблиця 3

Принципи, яких необхідно дотримуватись під час маскування військ та об'єктів, і їх сутність

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Принципи маскування військ (сил) та об'єктів	Роз'яснення до принципів маскування військ (сил) та об'єктів
Організація маскування військ та об'єктів	<i>активність</i>	виражається у наполегливому прагненні нав'язати противнику невірне уявлення щодо угруповання військових частин (підрозділів), характеру та задуму їх місця розташування тощо
	<i>різноманітність</i>	означає виключення шаблону при впровадженні маскувальних заходів, у виборі прийомів та засобів маскування. Однакові прийоми приховування реальних або створення хибних об'єктів, які повторюються декілька разів, рано чи пізно будуть виявлені противником. Повторюваність неприпустима як у маскуванні дій військ, так і у маскуванні окремих об'єктів
	<i>переконливість</i>	маскування означає нав'язування противнику враження реальності і правдоподібності. Несправжні об'єкти слід створювати у таких місцях, де це найбільш доцільно і вигідно в умовах обстановки, що склалася, у відповідності до рішення командира . Вони повинні мати достатню схожість з дійсними об'єктами не тільки за зовнішніми ознаками, але й за ознаками діяльності
	<i>безперервність</i>	маскування передбачає постійне та своєчасне виконання маскувальних заходів у будь-яких обставинах: при підготовці та у ході бою, на марші, при розташуванні на місці. Необхідно постійно оновлювати, освіжувати маскувальні матеріали
	<i>комплексність</i>	маскування забезпечується сумісним використанням усіх відомих прийомів та засобів маскування, що обумовлюються засобами та видами розвідки противника

В ході маскування військових частин (підрозділів) вирішальне значення має уміле використання маскувальних властивостей місцевості та дотримання маскувальної дисципліни, яке досягається дотриманням правил маскування, і вимагають виконання (дотримання) та постійного контролю з боку командирів низки обмежень (заходів), які наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

Перелік обмежень (заходів), які повинен постійно контролювати командир під час маскування військ (сил) та об'єктів

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Маскування військ (сил) та об'єктів	Обмеження (заходи) маскування військ (сил) та об'єктів
Організація маскування військ (сил) та об'єктів	уміле використання маскувальних властивостей місцевості	<p><i>для приховування від повітряної розвідки</i> підрозділи використовують природні маски - ліси, придорожні насадження, куші, яри</p> <p>кращими властивостями <i>для приховування</i> від усіх засобів розвідки володіють ліси з густими кронами дерев</p> <p><i>приховуванню</i> від нагляду з повітря запобігає також розміщення техніки в тінях від дерев, будівель та інших місцевих предметів</p> <p>для <i>приховування</i> від наземної розвідки підрозділи розташовуються, пересуваються за зворотними схилами висот, в складках місцевості, в лісах, за будівлями та іншими місцевими предметами, які приховують їх від спостереження противника. На місцевості, де немає природних масок, техніку розташовують на плямистих ділянках, на яких виявлення її противником ускладнене</p> <p><i>для зменшення помітності</i> шляхів руху, стежок, траншей, ходів сполучення, ліній зв'язку, доцільно їх прокладати здовж каналів, дамб, огорожень та кордонів контрастних плям місцевості</p>
	дотримання маскувальної дисципліни	<p><i>обмеження руху</i> людей, бойової техніки та транспорту на ділянках, що продивляються противником</p> <p><i>заборони</i> вирубки рослинності, прокладання нових шляхів та стежок, витоптування трави та заготівлі будівельних матеріалів поза спеціально відведеними місцями</p> <p><i>проведення інженерних робіт</i> здійснювати, в основному, вночі з ретельним маскуванням перед ранком побудованих споруд, будівельних матеріалів та слідів робіт</p> <p><i>суворого дотримання</i> правил світломаскування у нічний час</p> <p><i>заборони</i> накопичення людей та техніки на переправах, у пунктів управління, водопостачання, місцях роздачі їжі та на складах</p> <p><i>заборони</i> стуків, шумів, розмов, гучних команд та сигналів при розташуванні поблизу противника, особливо вночі</p> <p><i>неухильним виконанням</i> визначених заходів стосовно дотримання режиму радіообміну</p>

Протидія технічним засобам розвідки противника полягає у проведенні організаційних і технічних заходів, спрямованих на виключення або суттєве ускладнення добування технічними розвідками противника інформації щодо об'єктів протидії.

Маскування проводиться з урахуванням комплексного застосування противником оптико-електронних, радіо-і радіотехнічних, радіолокаційних, теплових та інших технічних засобів розвідки.

Заходи щодо протидії (боротьби) з вище наведеними технічними засобами розвідки противника більш детально викладені в таблиці 5.

Таблиця 5

Заходи, що виконуються, для протидії (боротьби) з технічними засобами розвідки противника

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Види засобів розвідки противника	Заходи
Організація протидії технічним засобам розвідки противника	<i>від оптичних (оптико-електронних) засобів розвідки</i>	<i>використання</i> маскувальних властивостей місцевості, темного часу доби, а також інших складних метеорологічних умов (мряка, туманність, снігопад, тощо), що обмежують можливості цих засобів <i>проведення</i> заходів щодо світломаскування: використання для маскування техніки і позицій табельних та підручних засобів маскування <i>маскувальне фарбування</i> техніки і споруд під фон місцевості <i>створення</i> димових аерозольних завіс <i>ретельне маскування</i> слідів з їзду техніки з доріг, слідів роботи газотурбінних двигунів, пусків ракет, закриття (завішування) вікон в апаратних зв'язку і ПУ штатними (позаштатними) засобами світломаскування (шторками)
	<i>від засобів радіорозвідки</i>	<i>дотримання встановлених режимів роботи</i> радіо, радіорелейних та тропосферних засобів зв'язку <i>дотримання правил прихованого управління військами</i> і розміщення радіопередавачів середньої та великої потужності за межами районів розташування командних пунктів (далі - КП) (пунктів управління) (далі - ПУ)
	<i>від засобів радіотехнічної розвідки</i>	<i>обмеження роботи</i> радіолокаційних станцій
	<i>від засобів радіолокаційної розвідки</i>	<i>використання маскувальних властивостей</i> місцевості, масок-екранів, імітацією радіолокаційних та демаскуючих ознак на хибних позиціях <i>застосування</i> екранів та зменшення теплового випромінювання техніки <i>дообладнання</i> техніки газовідвідними щитками (розсіювачами), які включають перегрів теплових екранів потоком теплового повітря або газу
	<i>від засобів теплової розвідки</i>	<i>правильне обладнання</i> димоходів в сховищах для особового складу (<i>димоходи не повинні бути прямими, короткими та повинні дообладнуватися іскровідбивачами та теплообмінниками з метою запобігання викиду іскри та надлишкового теплового повітря; для використання пічки в зимовий період або вночі з блиндажу обладнується підземний димохід з виходом на три метри вгору та в сторону, щоб повітря встигло охолонути – для цього вкопується траншея 40х40 см, яка на висоті 20 см прикривається гілками, а решта 20 см застигається землею</i>) <i>застосування</i> потужних хибних теплових цілей, а також <i>використання</i> маскувальних властивостей місцевості

Захист інформації полягає у виявленні каналів витоку інформації та проведенні заходів стосовно запобігання (припинення) несанкціонованого її витоку.

Командири всіх ланок повинні **самі дотримуватися та суворо контролювати** дотримання підлеглими правил використання та ведення переговорів **по стільниковому (мобільному) телефону та засобам транкінгового зв'язку** як у вільний час, так і під час несення бойового чергування.

Необхідно завжди пам'ятати, що при веденні переговорів по мобільному телефону, всі розмови з високою ступеню ймовірності прослуховуються підрозділом радіорозвідки противника, який, крім того, має можливість визначати координати телефону з точністю до 50 метрів, навіть якщо з нього не здійснюється дзвінок. Інформація, яка передається під час переговорів, має суттєвий вплив на планування намірів противника щодо протидії нашим підрозділам.

Виходячи з цього, кожний командир (військовослужбовець) з метою захисту інформації має дотримуватися **основних правил користування мобільними телефонами**, які наведені в таблиці 6.

Таблиця 6

Перелік правил користування стільниковими (мобільними) телефонами в зоні АТО з метою захисту (збереження) витоку інформації

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Правила користування стільниковими (мобільними) телефонами
Організація захисту інформації	використовувати мобільні телефони виключно для ведення переговорів з близькими
	суворо забороняється під час ведення переговорів з близькими розповідати їм будь-яку інформацію щодо свого місцеположення (в тому числі з прив'язкою до реальної місцевості), назви підрозділів, складу підрозділів, військові звання та прізвища командирів, інших військовослужбовців, наявне озброєння, кількість боєприпасів, завдання підрозділів, плани щодо застосування підрозділів, їх розміщення та інші демаскуючих факторів
	обов'язково треба залишити мобільні телефони в таборі (на блокпосту) під час виїзду (виходу) на бойові завдання
	обов'язково треба вимкати та від'єднувати акумуляторні батареї мобільних телефонів, якщо в їх використанні відсутня потреба
	контролювати інших військовослужбовців стосовно дотримання правил користування мобільним телефоном

Якщо за умови обстановки та відсутності іншого виду зв'язку існує **невідкладна** необхідність використати мобільний зв'язок, необхідно дотримуватися наступних правил, які **суттєво зменшать ймовірність** отримання противником розвідувальної інформації (наведені в таблиці 7.)

Таблиця 7

Правила користування стільниковими (мобільними) телефонами в зоні АТО за умови обстановки та відсутності іншого виду зв'язку з метою захисту (збереження) витоку інформації

Найменування способу приховування діяльності військ (сил)	Правила користування стільниковими (мобільними) телефонами
Організація захисту інформації	не використовувати СМС-повідомлення для передачі інформації, а якщо і використали то з використанням заздалегідь умовних (кодованих) слів, фраз тощо
	використовувати мобільні телефони випадкових осіб , телефонів, по яких Ви ніколи не вели службові переговори або нові телефони з новими сім-картами
	вести переговори натільки Вам зрозумілому сленгу , використовувати переговорні таблиці, рідкоживані слова української мови, рідкі діалекти української мови заздалегідь домовитись про умовні слова, фрази, які Ви будете використовувати під час переговорів

Відомості, що містять державну таємницю, або іншу інформацію з обмеженим доступом повинні охоронятися відповідно до вимог чинного законодавства.

1.1.3. Захист від технічних засобів розвідки та ураження противника

Боротьба з радіоелектронними і тепловізійними засобами, ПНБ і освітлювальними засобами противника ведеться постійно у всіх видах бою і включає заходи, які наведені в **таблиці 8**.

Таблиця 8

Заходи боротьби з технічними засобами розвідки та освітлювальними засобами противника	
Найменування заходу	Заходи
Боротьба з технічними засобами розвідки та освітлювальними засобами противника	<i>розвідка</i>
	<i>подавлення (знищення)</i> радіоелектронних і тепловізійних засобів, ПНБ (тепловізорів), артилерійських (мінометних) батарей противника, що ведуть стрільбу освітлювальними снарядами (мінами), освітлювальних постів, танків з прожекторними установками і прожекторних установок звичайного й інфрачервоного випромінювання
	<i>знищення в повітрі</i> парашутів освітлювальних снарядів, мін і авіаційних освітлювальних бомб
	<i>засліплення</i> ПНБ, спостережних пунктів і вогневих засобів противника
	<i>постановка світлових завіс</i> перед фронтом своїх військ (береговою межею, кораблями противника)
	<i>створення вознищ, пожеж</i> у районах розташування, на рубежах розгортання і в опорних пунктах противника

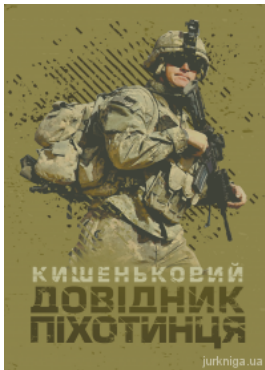
Радіоелектронні і тепловізійні засоби, що виявлені під час бою, ПНБ (тепловізори) і освітлювальні засоби противника **вражаються негайно**. **Подавлення** артилерійських (мінометних) батарей, що ведуть стрільбу освітлювальними снарядами (мінами), зазвичай здійснюється артилерією зі складу артилерійських груп, а також бойовими вертольотами армійської авіації й іншими вогневими засобами, здатними в конкретних умовах обстановки виконати це завдання.

Підсвічувальні ПНБ противника разом з об'єктами, на яких вони встановлені, **знищуються** вогнем прямою наводкою з використанням нічних прицілів, а безпідсвічувальні ПНБ – під час ураження об'єктів (цілей) з використанням засобів освітлення, нічних прицілів – вогнем за спалахами (чергами) пострілів.

Прожекторні установки звичайного й інфрачервоного випромінювання, танки з прожекторними установками **знищуються** вогнем прямою наводкою. На близьких відстанях вони **вражаються** вогнем стрілецької зброї (гранатометів), а ті, що розташовані в глибині бойових порядків противника, – артилерією і авіацією, а за сприятливих метеорологічних умов вони **засліплюються** задимленням місцевості за допомогою артилерійських підрозділів або постановкою аерозольних завіс підрозділами РХБз.

Для ведення по них прицільного вогню використовуються світлофільтри.

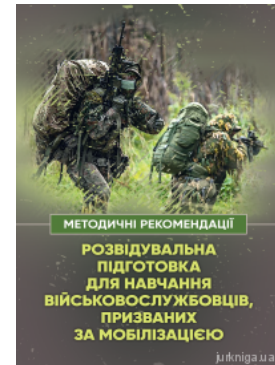
Книги, які можуть вас зацікавити

Кишеньковий довідник
піхотинця

Підготовка тактичних
груп (відділення,
взвод). Альбом схем та
методичних матеріалів

Розвідувальна
підготовка для
навчання
військовослужбовців,
призваних за
мобілізацією

Як перемогти на полі
бою. 25 ключових
тактик усіх часів. 3 28
планами ведення бою

Фортифікаційне
обладнання місць
виконання завдань
підрозділами (за
досвідом
російсько-Української
війни 2022 року)

Програма базової
загальновійськової
підготовки (для
підготовки
мобілізаційних
ресурсів)

[Перейти на сайт](#) →